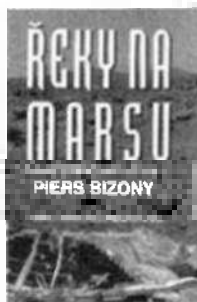

Piers Bizony: Řeky na Marsu

Dodatek k českému vydání napsal Marcel Grün.
Práh, Praha 1998,
212 stran.

Díky stále se rozvíjejícímu výzkumu Marsu se snaží spousta lidí přispět svou troškou do mlýna, tedy lépe řečeno - přizít se. Na rozdíl od spousty braku, který zaplavuje knižní pulty, je tato knížka vědecky fundovaným spiskem, jehož aktuálnost je výrazně zvýšena dodatkem, který napsal Ing. Marcel Grün z pražského planetária. Kniha je kvalitně přeložena (přeložila Dana Šimonová), ale, což je v dnešní době značným překvapením, nakladatelství Práh si jasně uvědomilo, že to ke skutečné kvalitě nestačí a že u takového typu publikace je třeba i odborný lektor. Právě Ing. Grünovi, který byl oním odborným lektorem, čtenář vděčí za řadu aktualizujících, zpřesňujících a vysvětlujících poznámek v textu, které z této knihy činí velmi hodnotný a aktuální zdroj informací.

Pokud mohu něco poznamenat k obsahu, pak jeho hlavní předností je čtivost. Ještě jsem se nasetkal s tak pěkným a vtipným popisem sond jako je tomu v této knize. Začátek je totiž věnován právě zevrubnému popisu minulých návštěv na Marsu. Důraz je přitom kladem na velmi úspěšné mise sond Viking a na jejich experimenty s hledáním života. Hledání života ve vesmíru se ostatně táhne jako jednotící nit celou knihou. Nejdříve jej tedy autor hledá na Marsu, pak ve Sluneční soustavě a nakonec v celém vesmíru. I když se tedy kniha jmenuje "Řeky na Marsu", minimálně třetina stran je věnována obecným problémům hledání života ve vesmíru, tj. Dracově rovnici, antropickému principu a obecným problémům inteligence ve vesmíru.

Autor v knize nestihl popsat vše, co Mars zažil se sondou Mars Pathfinder a i když jsou zde úvahy typu "co bude dál", podstatnou složkou je Grünův doplněk, ve kterém lze nalézt popis řady již rozběhlých projektů namířených nejen na Mars, ale obecně týkajících se možných problémů s hledáním života ve vesmíru.

Když jsem dosud pěl samou chválu, tak tedy právě teď nadešel čas dšít síru. Vzhledem k tomu, že v celé knize nelze zjistit o autorovi žádných podrobností typu, co je zač, čím se zabývá a kde pracuje (což bývá v takovýchto knihách nejenom běžné, ale především slušnost), nezbývá mi, než se na základě přečteného domnívat, že dotyčný je nejspíš raketový inženýr nebo technik (kdybych chtěl pomyslet na nejhorší, pak by to také mohl být geolog nebo astronom). Každopádně ale platí, že neznalost neomlouvá! Pokud jde o kosmické sondy, je vše v pořádku, ale i Ing. Grünovi, jako člověku podobného zaměření, unikla řada trystných chyb týkajících se velmi podstatné části probírané problematiky - totiž života jako takového. Vyjma popisu experimentů s hledáním života sondami Viking (ten je opravdu brilantní) je totiž vše ostatní dost hloupý žert, který obsahuje chyby, jaké by neměl udělat ani gymnasta. Předně autor mnohokrát operuje s víry jako s nejjednoduššími zástupci života a vyvolává ve čtenáři představu, že život povstal z virů. V této souvislosti oživuje i teorii panspermie (přenos života na Zemi z vesmíru kometami) prostřednictvím virů. Je třeba zdůraznit, že viry nejsou považovány za "živé" a že celá teorie panspermie je v podobě, v jaké je předkládána, naprostý omyl. Zdá se, že autor nejenom nemá sebemenší představu o moderních teoriích vzniku života, ale že ani netuší, jak je život utvářen, což se dá vysledovat zvláště na místech, kde popisuje uchovávání genetické informace prostřednictvím DNA (deoxyribonukleová kyselina), neboť zcela ignoruje roli RNA (ribonukleová kyselina). Pokud jde o samotné moderní teorie vzniku života, tak o nich se čtenář nedozví zhora nic.

(Vzhledem k tomu, že se s podobnými chybami lze běžně setkat i v některé další populárně naučné literatuře, připravujeme přehledový článek o této problematice.)

Teď to vypadá, jako kdybych celou knihu zavrhl, ale to by byla velká chyba. Kniha si rozhodně zaslouží pozornost díky báječnému popisu kosmického výzkumu Marsu, který je v takovéto formě předkládán čtenáři v české literatuře vůbec poprvé.

Ondřejovská hvězdárna na poštovních známkách

I když je toto téma poněkud vzdálené od astronomie, snad se mezi čtenáři najdou milovníci zoubkované krásy, kteří jej ocení. Ondřejovská hvězdárna se v minulosti objevila dvakrát na československých poštovních známkách. Poprvé to bylo 20. prosince 1957, kdy vyšla známka zobrazující sluneční radioteleskop s budovou slunečního oddělení v pozadí. Patřila však do série tří známek vydaných u příležitosti Mezinárodního geofyzikálního roku. Druhá známka se objevila až o 10 let později. Byla vydána 21. srpna 1967 jako příležitostná známka ke 13. kongresu Mezinárodní astronomické unie v Praze.

Tématem této známky byl ondřejovský dvoumetrový dalekohled spolu se svou kopulí a motiv spirální galaxie.

Nyní, po více než 30 letech opět vyšla známka jejíž námětem je Ondřejovská hvězdárna. Byla vydána 25. března 1998 u příležitosti 100 výročí založení hvězdárny. Autory poněkud rozpačité grafické podoby jsou Z. Mězl a J. Herčík. Námět je opravdu symbolický - na levé straně stará Fričova kopule a napravo, jako symbol moderní astronomie, kopule ondřejovského dvoumetru. Tolik spatří astronom nucený poštovní správou používat barevného obrázku k úhradě poštovního. Astronom filatelista, který si pořídil obálku 1. dne vydání však bude překvapen. Na přitisku obálky je nádherně vyveden dalekohled Štefánikovy hvězdárny v Praze. Nevědomky si tak na jedné obálce můžeme připomenout hned dvě výročí - 100 let Ondřejovské hvězdárny a 70 let Štefánikovy hvězdárny v Praze. Jak šťastná shoda náhod!

Náměty z přírodních věd se na známkách neobjevují často. Nezbývá než doufat, že takováto propagace astronomie ukazuje na ocenění společnosti a jistou prestiž, kterou přírodní vědy mají v naší zemi.

■ Vladimír Kopecký Jr.